

راهنمای کامل طراحی سر برای هنرمندان

ویلیام ال. مون

ترجمه: مهسا تیموری

انتشارات یساولی

مون، ویلیام، ۱۹۴۶-م. / Maughan, William, 1946-
 راهنمای کامل طراحی سر برای هنرمندان/ ویلیام ال مون : ترجمه مهسا تیموری؛
 ویراستار عبدالحسین قاسم‌نژاد.
 تهران: یساولی، ۱۴۰۰. ۹۶ ص.: مصور: ۲۲ × ۲۹ س.م.
 فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا. ۷-۲۱۸-۳۰۶-۹۶۴-۹۷۸
 عنوان اصلی: The artist's complete guide to drawing the head, 2004.
 ۱. سر در هنر ۲. Head in art. ۳. ترسیم و طراحی -- فن ۴. Drawing -- Technique
 الف. تیموری، مهسا، ۱۳۶۲-، مترجم
 NC۷۷۰
 ۸۴۵۹۸۸۰
 ۷۴۳/۴۲
 کتابخانه ملی ایران

www.ketab.ir

راهنمای کامل طراحی سر برای هنرمندان

مؤلف: ویلیام ال. مون
 مترجم: مهسا تیموری
 ویراستار: عبدالحسین قاسم‌نژاد
 انتشارات: یساولی
 لیتوگرافی: نقش آفرین
 چاپ اول: ۱۴۰۰، نقش رنگ پنجم
 تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

تهران: خیابان انقلاب، بازارچه کتاب، طبقه زیرین، تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۳ نمابر: ۶۶۴۱۱۹۱۳

تهران: خیابان کریم‌خان، پلاک ۷۸، تلفن: ۸۸۳۰۰۴۱۵ نمابر: ۸۸۸۳۲۰۳۸

www.yassavoli.com

info@yassavoli.com

شابک: ۷-۲۱۸-۳۰۶-۹۶۴-۹۷۸

حق چاپ محفوظ

۳۷	پرداختن به پس زمینه
----	---------------------

فصل سوم

روند طراحی، مرحله به مرحله

۳۸	مجسمه سازی از سر
۳۹	حالت
۴۰	شیب
۴۱	تناسبات
۴۲	قراردهی اجزای چهره
۴۵	آناتومی چشم‌ها
۴۵	عضله حلقوی چشم
۴۶	شیب طبیعی چشم
۴۷	پلک‌ها، مردمک و عنبریه
۴۷	حالت چشم‌ها
۴۸	ترسیم چشم‌ها
۴۹	نور درون چشم‌ها
۵۲	استفاده از رنگ سایه کاغذ
۵۲	نمونه‌هایی از چشم‌ها
۵۸	بینی و دهان
۵۸	ساختار بینی و دهان
۶۰	نمونه‌هایی از بینی و دهان
۶۶	گوش‌ها
۶۷	قراردهی گوش
۷۰	مو
۷۴	مثالی برای رفع اشکال

فصل چهارم

همه را با هم ترکیب کنید

۷۵	پنج مرحله اصلی طراحی
۷۶	نشان دادن روش کار
۷۷	نمایش تصاویر
۸۵	پیش به جلو
۸۵	خودانتقادی
۸۷	مهارت‌های خود را به سطح بعدی برسانید

فصل پنجم

طراحی از منابع گوناگون

۸۸	ترکیب منابع
۸۹	نشان دادن روش کار
۹۱	نمونه‌هایی از طراحی ترکیبی

۵	پیشگفتار
---	----------

مقدمه

ابزار و شیوه‌های ترسیم

۷	سایه-روشن
۸	محوکاری
۹	لوازم و ابزار
۹	لوازم جایگزین
۱۰	کار با مداد
۱۱	ترسیم اشکال سایه
۱۱	مداد خود را تیز کنید

فصل اول

اصول سایه-روشن

۱۲	خط در برابر تأثیر رنگ
۱۳	خط پیدا و ناپیدا
۱۴	شدت تیرگی-روشنی و فرم
۱۵	کاغذ+دو تا مداد = بی‌شمار طیف از درجات تیرگی-روشنی
۱۶	اشکال سایه و لبه‌های آن
۱۶	سایه-فرم
۱۶	سایه-افتان
۱۷	لبه‌های سایه
۱۸	فرم در نور
۱۹	تجزیه و تحلیل فرم
۲۲	اشکال منفی

فصل دوم

اصول طراحی از سر

۲۳	دو حجم نور و سایه
۲۴	نورپردازی روی سر
۲۵	نور مصنوعی و طبیعی
۲۵	با پیشروی نور، تاریکی کاهش می‌یابد
۲۹	نقطه کانونی واحد
۳۱	ژرف‌نمایی (پرسپکتیو) و نمای سه‌رُخ (سه‌چهارم)
۳۱	ژرف‌نمایی (پرسپکتیو)
۳۲	سطوح سر
۳۲	کوتاه‌نمایی
۳۶	الگوی شدت تیرگی-روشنی

می‌گویند در ترسیم اجسام خوب هستند اما نمی‌توانند مخاطب را به خود جلب کنند، متوجه این حقیقت ساده نشده‌اند: نقاشی یا طراحی چه از بدن انسان، منظره، اشیای بی‌جان، حیوانات یا چهره، همه یکسان بوده، و فقط نور و تاریکی هستند.

فصل‌ها

در مقدمه با شیوه طراحی، ریشه‌های تاریخی آن و لوازمی که برای ترسیم یک «سر» استفاده خواهید کرد، آشنا می‌شوید. فصل اول با عنوان «اصول سایه-روشن»، اصول روش طراحی در ژرفا (رابطه بین میزان شدت تیرگی-روشنی)، فرم (سایه-فرم‌ها و سایه-افتان‌ها) و پرداخت مرزها بیان شده است. فصل دوم «اصول طراحی از سر» به شما آموزش داده می‌شود، تا چگونگی حالت نور، کوتاه‌نمایی سر، و روش ایجاد ترکیب‌بندی با استفاد از سایه-روشن و فضای منفی را موفق اجرا کنید.

فصل سوم در «روند طراحی» مرحله به مرحله، حالت، تناسبات و تا حد زیادی بر اجزای چهره تمرکز دارد. آناتومی یک دانش است و هرچه شناخت بیشتری از ساختاری که ترسیم می‌کنید داشته باشید، توانایی شما در شناخت سایه‌های ایجاد شده توسط آن ساختار بیشتر خواهد بود. با این حال، دانش به تنهایی کافی نیست. با کمک خانواده من می‌تواند هر استخوان و ماهیچه‌ای را در بدن نام ببرد، اما نمی‌تواند به خوبی آنها را طراحی کند. اگر مرزهای سایه‌ها در صورت رعایت دقیق آنها قابل دیدن باشد، درک دیداری شما توسط دانش آناتومی شما افزایش می‌یابد. اما در نهایت، اگر سایه‌های آشکال، که نتیجه نور روی فرم است؛ از نظر اندازه، شکل و محل قرار گیری درست باشند، آناتومی را برای شما به طور دقیق توصیف می‌کنند.

فصل چهارم، «همه را با هم ترکیب کنید» نام دارد. این فصل در مورد اجرای کار است، و تمام آنچه را که آموخته‌اید عملی به کار خواهید بست. شما چهار طراحی نمایشی و پیشنهاداتی در مورد چگونگی نقد و بررسی اثر خود خواهید داشت، همچنین شیوه ارتقاء ایده‌ها و افکار به سطح بالاتری از مهارت با استفاده

سی سال تدریس کردم و شیوه‌هایی را در این کارگاه آموزشی ارائه می‌دادم، در گذر این مدت به طور مداوم از من خواسته شد تا کتاب‌هایی را برای تقویت شیوه‌هایم پیشنهاد بدهم. متأسفانه، از آنجاکه بیشتر کتاب‌ها، خواننده را به ساخت و ساز سر به صورت خطی و اضافه کردن یک خاکستری کلی برای پرکردن فرم، آموزش می‌دهند، نمی‌توانستم یک مورد مجزا را پیشنهاد کنم. روشی که آموزش می‌دهم بر مبنای میزان شدت تیرگی-روشنی، به جای استفاده از خط و پوشاندن آن با اصول سده‌های پیشین طراحی‌های سایه-روشن سیاه قلم است. این کتاب در پاسخ به درخواست‌های پی‌پای هنرجویان بی‌شمار و متعهد بوجود آمد. در دستان شما عصاره سخنرانی‌ها و اظهاراتی است که شاگردان من طی سه دهه گذشته دریافت کرده‌اند، و این کتاب همان مطالب را معرفی و تقویت خواهد کرد.^۱

بی‌شک استفاده از سایه-روشن در طراحی بهترین روش برای ترسیم خطای دید یا به اصطلاح هنرمندان ایلوژین^۲ است که می‌توان در سطح دو بعدی، تصویری سه بعدی را نمود بخشید. این روش که بر اساس شناخت نور و شکل‌گیری سایه در درک شی صورت می‌گیرد، با اجرای سایه-فرم‌ها و سایه-افتان‌ها ایجاد می‌شود. هنگامی که یک اجرای دقیق از هر دو (سایه-فرم و سایه-افتان) صورت گیرد، نتیجه، شباهتی قانع کننده با خطای دید سه بعدی بر روی سطحی دو بعدی کاغذ خواهد داشت.

نکته اصلی این کتاب، «سایه‌زنی» است. اگر سایه‌ها از نظر اندازه، شکل و محل قرارگیری درست باشند؛ شباهت، جنس، سن، ملیت و حالت بدست می‌آید. خطای دید موجب خواهد شد نقاشی یا طراحی شبیه شخص واقعی شود و سه بعدی به نظر برسد. در حقیقت اگر یک شباهت دقیق هدف شما نیست، با اجرای اصولی که به شما آموزش می‌دهم، مجبور می‌شوید از شباهت سازی که به طور خودکار رخ می‌دهد، فاصله بگیرید. زمانی که اعتماد به نفس خود را بدست آوردید و توانستید سایه-فرم و سایه-افتان ساختار را توصیف کنید، آنگاه می‌توانید هر چیزی را ترسیم کرده و آن را به خوبی بکشید. وقتی هنرمندان

۱- شما در این کتاب با آموختن اصول پنج مرحله‌ای طراحی: حالت‌ها، تناسبات، کنترل لبه‌ها و جزئیات، آشکال سایه و توانایی شبیه‌سازی از یک مدل را دریافت خواهید کرد. بهتر است مطالب کتاب را به ترتیب گفته شده دنبال کنید، زیرا یک اصل بر دیگری بنا می‌شود. با این حال، حُسن این کتاب به عنوان یک راهنمای آموزشی این است که می‌توانید هر زمان آنچه را که می‌خواهید مرور کنید. برخلاف هنرجویان کلاس من، شما نیازی به یادداشت برداری ندارید. فقط بخوانید و نگاه کنید؛ همه خلاصه‌ها و یادداشت‌ها در ادامه نوشته شده‌اند. ۲- illusion یا خطای دید، پدیده‌ای است که در آن حس بینایی برای تشخیص و درک اندازه، شکل و رنگ اجسام دچار اشتباه می‌شود. ۳- سایه-افتان (فرعی)، به سایه‌ای گفته می‌شود که از شی بر روی سطح زمین و یا هر سطح دیگری می‌افتد. در مقابل: سایه-فرم (اصلی)، به سایه یک شی گفته می‌شود که پشت به منبع نور قرار دارد، در واقع جایی که به صورت مستقیم تابش نور مسدود می‌شود، سایه‌فرم تشکیل می‌یابد. در نتیجه شدت سایه-فرم از سایه-افتان ملایم‌تر می‌شود، زیرا در معرض تابش نور قرار نگرفته است.

از تمرین را کشف خواهید کرد. فصل پنجم، «طراحی از منابع گوناگون»، به شما آموزش می‌دهد که چگونه سوژه زنده، عکس مرجع و یا تجسمات خود را برای ایجاد یک «شباهت» واقع‌گرا از چیزی که هم واقعی و هم تخیلی است، با هم ترکیب کنید. نتیجه نقاشی‌ها یا طراحی‌های ترکیبی این فصل، به معنای چهره‌نگاری (پرتره‌سازی) یا ثبت سنتی چهره نیستند، بلکه ارائه واقع‌گرا از موضوعات غیرواقعی هستند.

آغاز فراگیری

معلم مدرسه هنری‌ام «لوسر فیتلسون»، پیشکسوت نقاشی انتزاعی کناره‌باز و پُست‌سورئالیسم، من را با اصول سایه-روشن آشنا کرد. اگرچه او تصمیم گرفت که یک هنرمند نقاشی‌های انتزاعی باشد، اما می‌توانست به سبک واقع‌گرا مانند رافائل^۱ و کاراواجو^۲ نقاشی کند. او آنالیز فرم، ترسیم و شناسایی ساختار را به همان روشی که لئوناردو داوینچی^۳، رافائل، کاراواجو، هالس^۴ و لاسکونزه^۵ و رامبراند^۶ انجام می‌دادند، با ترسیم اشکال سایه‌دار به من آموخت. هنگامی که این دانش را به من منتقل کرد، در دهه هشتم زندگی بود و من آن را به دیگران منتقل کردم که آنها نیز تصویرگران موفق و هنرمندان خوبی شده‌اند. هرچه بیشتر طراحی کردم، بیشتر دیدم و هرچه بیشتر تدریس می‌کردم، بهتر می‌شدم. از این‌رو برای من؛ هیچ چیز خوشایندتر از کمک کردن به دیگران در دستیابی استعداد نهانی‌شان نیست، آن‌هم با پرورش ذوق و قریحه درونی.

در تمام سال‌های تصویرگری، هرگز کتابی با ارزش‌تر از تصویرسازی خلاقانه (Viking press، ۱۹۴۷) نوشته «اندرو لومیس»^۷ ندیدم. این کتابی مقدس برای تصویرسازی است. هر چند سالیانی از انتشار آن می‌گذرد اما، اطلاعات به همان اندازه که کتاب‌های کنونی نوشته شده‌اند، کاربردی هستند. لومیس در کتاب خود، به سرمشق نمونه‌های شدت تیرگی-روشنی، نور در فرم و همچنین موارد زیادی در ترکیب‌بندی و روند تصویرسازی پرداخته است. برای درک بیشتر این هنرمند خوب، مطالعه کتاب «فیگور انسان» (Dover، ۱۹۸۵) اثر «واندرپُل» (J.H. Van derpoel) را که برای اولین بار در سال ۱۹۰۷ منتشر شد، توصیه می‌کنم. (هر چند هر دو کتاب تجدیدچاپ نشده‌اند، اما در کتابخانه‌ها یا نسخه‌های کپی شده، در دسترس هستند).

واندرپُل در اواخر سده گذشته معلم بزرگی در شیکاگو بود و هنرمندان جوان از سراسر کشور برای تحصیل گرد وی جمع می‌شدند. حال؛ نوشته‌های واندِرپُل، در کنار آموزش‌های معلم (لوسر فیتلسون)، و همچنین استفاده از کار هنرجویانم، میراث چهره‌نگاری فیتلسون را آموزش می‌دهم. توضیح آنکه با شروع پُست‌امپرسیونیسم و پس از آن مدرنیته، سلیقه‌ای از یکنواختی پدیدار و باعث شد آموزش سایه-روشن مورد غفلت قرار بگیرد و اصول آن به اشتباه فهمیده یا فراموش شود. با تشکر از مدرسان هنرمند مانند واندِرپُل در اوایل سده ۱۹۰۰ و اندرو لومیس در میانه سده ۱۹۰۰، که این دانش را حفظ و منتقل کردند؛ متن این کتاب آنچه را آنها انتقال داده‌اند تقویت می‌کند، که همان مفاهیم آموزش داده شده توسط استادان بزرگ رنسانس بوده است. در پایان، می‌خواهم از مدل‌های بی‌شماری که در طول سال‌ها برایم حالت گرفتند تشکر کنم؛ شبیه‌سازی‌هایی که می‌توانید در این کتاب شاهدش باشید.